

Qisqa muddatli mosh navi Orolbo'yida qo'shimcha daromad va yaxshi oziqlanish bilan bir qatorda tuproqni yaxshilash orqali bug'doy-paxta almashlab ekish imkoniyatini namoyish etadi.

Shug'ullanadigan masalalar

An'anaviy bug'doy-paxta almashlab ekishni uzoq muddatga qo'llash Orolbo'yi mintaqasida barqaror bo'lmaydi.

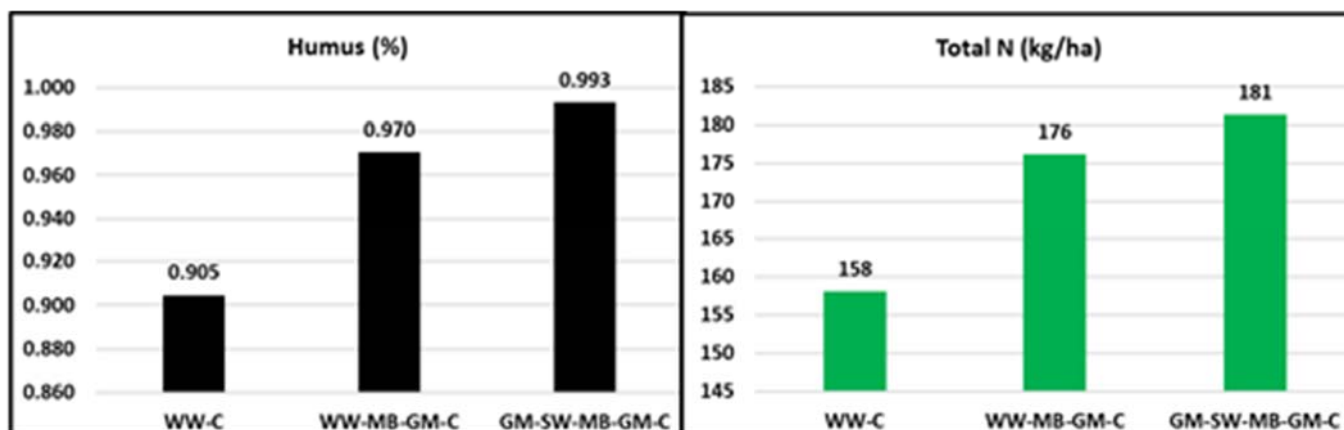
Harakatlari

Bug'doy o'rim-yig'imidan so'ng, bug'doy o'rim-yig'imidan so'ng almashlab ekishda qisqa kuzda pishishi mumkin bo'lgan qisqa muddatli mosh navini (hozirgi Durdona) yetishtirish. Durdona moshining 70 kun ichida pishib yetishi iyul-sentyabr oylarida ekinning o'sishini yakunlash imkonini beradi.

Mosh yig'ib olingandan so'ng, qishki no'xat yashil o'g'it ekini sifatida ekilgan, sukkulent no'xat ekini sovuq haroratda nobud bo'ladi, lekin tuproqqa ozuqa moddalarini qo'shadi.

Kutilayotgan natijalar

1. Bug'doy va paxta ekinlari o'rtasida (yoki ikkita bug'doy ekinlari o'rtasida) bo'z yerlardan iqtisodiy foyda.
2. Tuproqdagi azot va chirindi miqdorini yaxshilash, bu mosh o'simliklarining ildizlarida omon qolgan bakteriyalar tomonidan amalga oshiriladi. Bunday bakteriyalar atmosfera azotini tuproqqa olib keladi.
3. An'anaviy bo'z yerlarni saqlash amaliyotiga qaraganda, moshdan keyin ekilgan paxta hosildorligi yuqoriroq bo'ladi.
4. Mosh yetishtiruvchi fermer ushbu to'yimli mahsulotni uni yetishtirmaydigan, bozordan sotib oladigan fermerga nisbatan ko'proq iste'mol qiladi.

1-rasm. O'zbekistonda, Xorazm viloyatida uchta almashlab ekishda chirindi va umumiy azot miqdori (WW-C: kuzgi bug'doy-paxta; WW-MB-GM-C: kuzgi bug'doy-mosh-yashil o'g'it-paxta; GM-SW-MB-GM-C: yashil o'g'it-bahorgi bug'doy-mosh-yashil o'g'it-paxta).

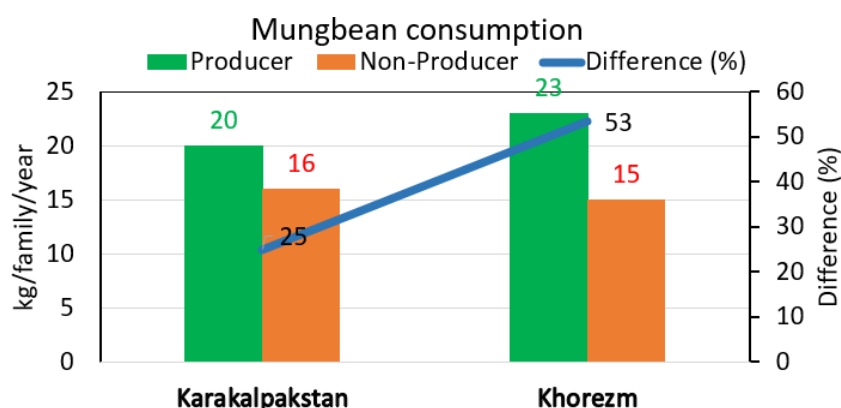
2-rasm. Kuzgi bug'doy-bo'z yer-paxta almashlab ekish (chapda) va kuzgi bug'doy-mosh-yashil o'g'it-paxta almashlab ekishda (o'ngda) paxta hosilining o'sishi.

Old shart

Bug'doy o'rim-yig'imidan so'ng mosh ekish vaqtida tuproq namligi yoki sug'orishning mavjudligi.

Natijalar

1. 2022-yilda Orolbo'yida iyul oyida ekilgan Durdona mosh navi sentabrda pishib, 1,7 ts/ga don hosilini berdi. Mosh donining bir kilogrammi minimal narxi bir dollardan sotiladi, sifatli mosh urug'i esa sifatiga qarab kilogrammi uchun 1,5-2,0 dollardan sotiladi. Demak, 3 oy ichida fermerlar mosh yetishtirish orqali katta daromad olishlari mumkin.
2. Mosh va qisqa muddatli kuzgi no'xat ekinlarini yetishtirgandan so'ng, tuproq chirindi va azot miqdori har birida 20% gacha ko'tarildi. 5 dehqon dalalarida chirindi va azot miqdorining o'rtacha o'sishi 1-rasmdako'rsatilgan.
3. Nazorat bilan solishtirganda mosh va no'xat ekiladigan yerlarda paxta hosili yanada mustahkamlandi. (2-rasm).
4. Oilaviy asosda mosh ishlab chiqaruvchilari ikki viloyatdagi ishlab chiqarmaydiganlarga nisbatan 25 va 53% ko'proq mosh donini iste'mol qilishgan. (3-rasm).

3-rasm. 2022-yilda Qoraqalpog'iston va Xorazm viloyatlaridagi mosh yetishtiruvchi va yetishtirmaydigan fermer oilalarda mosh iste'molining qiyosiy tahlili.

2023-yilda masshtablashtirish

- Qoraqalpog'istonda 50 nafar fermer 2023-yil yozida 50 gektardan ortiq maydonga "Durdona" moshini ekishdi.
- Xorazmda 13 nafar fermer 50 gektarga yaqin maydonga bug'doydan keyin Durdona moshini ekishdi.